

LET'S OVERCOME DISABILITIES
TOGETHER AGAINST DISASTERS

AFETLERE KARŞI ENGELLERİ
BİRLİKTE AŞALIM

GÖRME ENGELLİLER İÇİN SEL RİSKLERİNE HAZIRLIK

Bu çalışma, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından finanse edilen 2016-1-TR01-KA204-034345 numaralı "Afetlere Karşı Engelleri Birlikte Aşalım" Projesi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu çalışmada yer alan bölümler referans verilmeden çoğaltılamaz. Kullanılması durumunda çalışmanın ve projenin tam isminin belirtilmesi zorunludur.

Eylül, 2017

"Erasmus+ Programı kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından desteklenmektedir. Ancak burada yer alan görüşlerden Avrupa Komisyonu ve Türkiye Ulusal Ajansı sorumlu tutulamaz."

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde yaşanan afetlerin sayısında özellikle son dönemlerde önemli bir artış görülmekte olup, yaşanan afetler sosyal, kültürel ve ekonomik kayıpları da beraberinde getirmektedir. Afetlerden korunmanın en etkili yolu afetlere karşı hazırlıklı olmak ve bunu yaşam biçimi haline getirmektir. **Güvenli bir yaşam için; Bilgilenin, Plan yapın, Hazırlanın ve Uygulayın!**

Afetleri engellemek mümkün olmasa da vereceği zararları en aza indirmek ancak bilinçli, eğitilmiş ve planlı bir toplumla mümkündür. Her bireyin afet ve acil durumlar karşısında hazırlıklı olmasını amaçlayan bu çalışma, dezavantajlı grupların var olan doğru davranış şekillerini kendi imkân ve kabiliyetleri ölçüsünde uygulamalarını ortaya koymaktadır.

Kendi kişisel ihtiyaçlarınızı değerlendirerek ve bu ihtiyaçlara uyan bir acil durum planı hazırlayarak kendinizi ve sevdiğinizleri afet ve acil durumlara daha iyi hazırlayabilirsiniz.

Unutmayın, ihtiyaçlarınızı, tercihlerinizi ve becerilerinizi kimse sizden daha iyi bilemez. **KENDİNİZİN** uzmanı yine **KENDİNİZSİNİZ!**

SELDEN ÖNCE

Engel seviyenize göre aileniz, yakınlarınız veya destek ağınızdaki kişilerle birlikte değerlendirme yapıp, gerekirse onlardan yardım alarak;

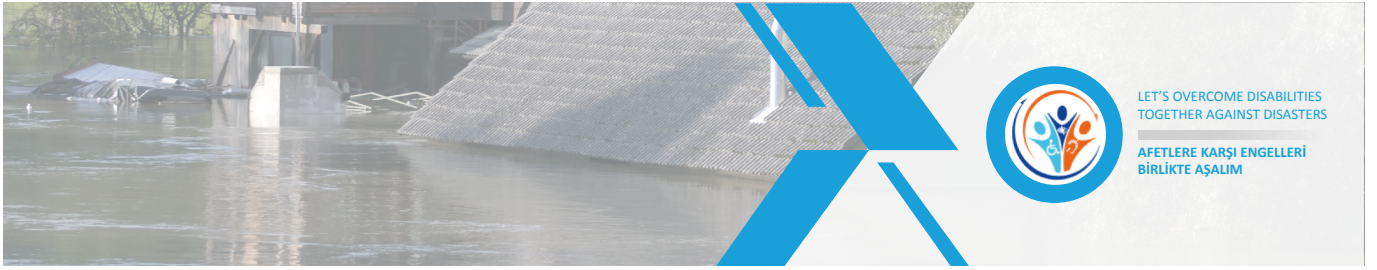
- ◆ Öncelikle yaşadığınız yerin sel riskinin ne olduğunu öğrenin.
  - Evinizi veya ofisinizi, koridorları, merdiven boşluklarını, kapıları, pencereleri ve diğer alanları olası bir sel anında binadan çıkışınızı engellemeyecek şekilde kontrol ederek/ettirerek daha güvenli hale getirin/getirtin. Çıkış yolunuzu engelleyebilecek mobilyaların sabitlemesini veya kaldırılmasını sağlayın.

Resim 1: Eşyaları sabitleme

- ◆ **Bir Afet Planı ve Kişisel Destek Ağı** oluşturun;
  - Bir Afet Planı oluşturun ve acil durumlarda nasıl iletişim kuracağınızı, ne şekilde tahliye olacağınızı kişisel destek ağınızdaki kişilerle birlikte planlayın.

- Bir tahliye/kaçış planı oluşturun. Sel sonrası aile bireyleriyle buluşulacak yüksek ve güvenli alanlar alternatifleriyle birlikte belirlenmelidir. Bunun için ev, okul, işyeri gibi en sık bulunulan mekânların yakınında bir buluşma alanı seçilmelidir. Sel sırasında buralardan başka bir yerde bulunulması halinde aile üyelerinin nerede ve nasıl buluşacağı da, planda belirlenmesi gereken konular arasındadır.
- Engelli bireyler için afet hazırlığındaki ilk adımlardan birisi destek için güvenebileceği kişileri belirlemektir. Kişisel bir destek ağı, acil durumlarda sizinle iletişim kurabilecek, sizin iyi olduğunuzu kontrol edebilecek ve yardıma ihtiyaç duyarsanız size yardım edebilecek kişileri içerir.
- Kişisel destek ağı sizlere yürüme mesafesinde aile, komşu ve iş arkadaşı gibi en az üç kişiden oluşur.
- Kişisel destek ağınızı evde, işyerinde ve zamanınızın çoğunu geçirdiğiniz mekânları kapsayacak şekilde oluşturun.

Resim 2: Afet Planı

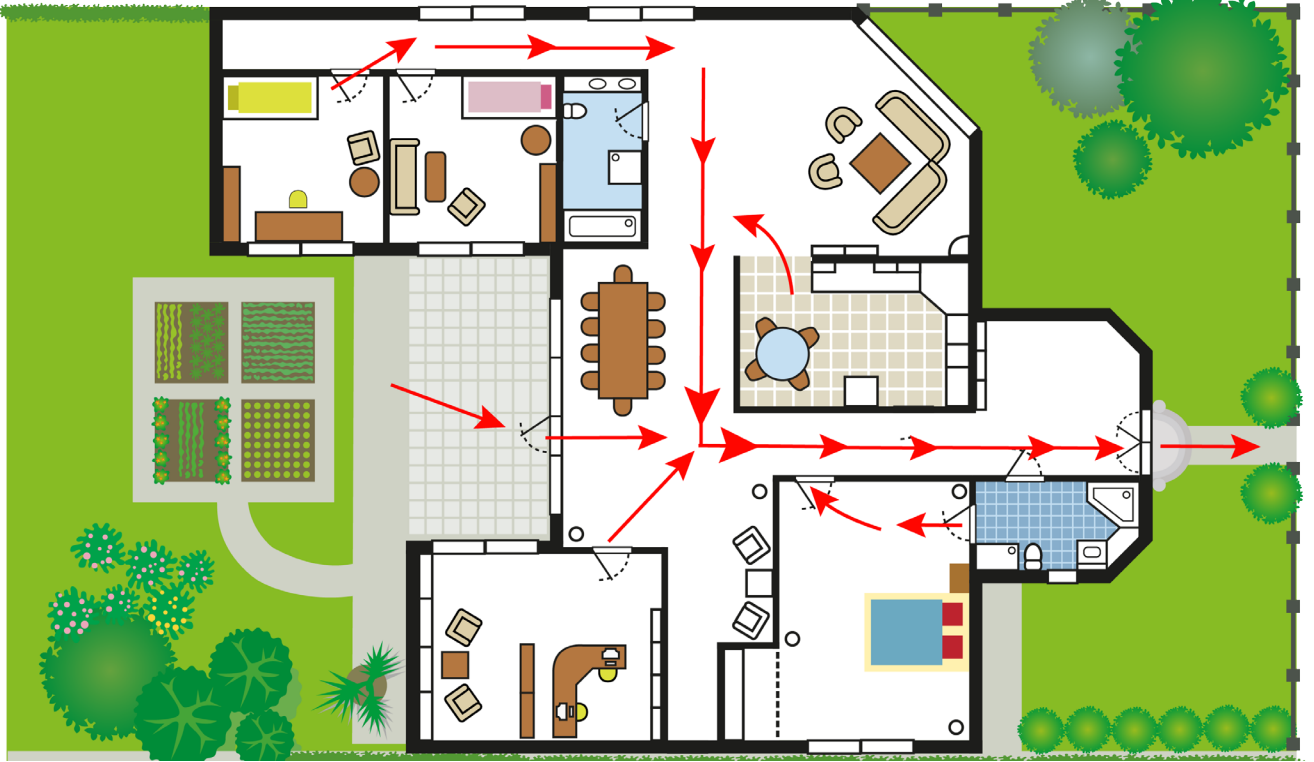
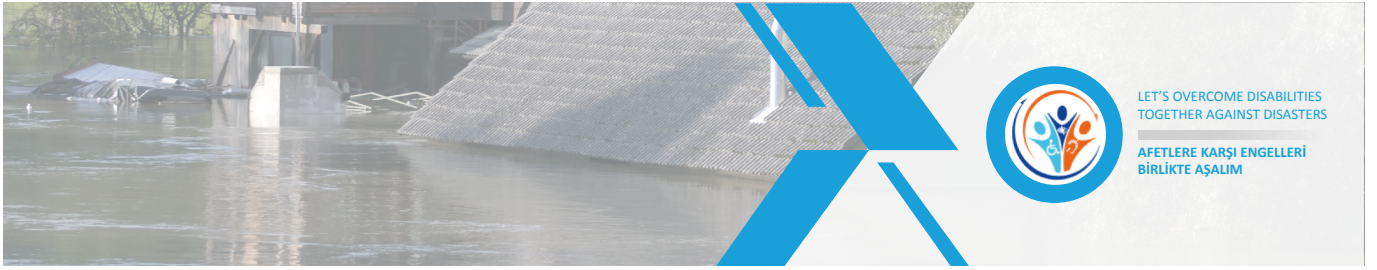

- Kişisel destek ağınızdaki kişilerin bir tehlike durumunda sizi kontrol edebilmek için evinize girişin nasıl olduğu, haber alınmadığı anlarda size nasıl ulaşabileceği gibi durumları bilmesi gerekmektedir.
- Planınızdan kişisel destek ağınızdaki kişilerin haberdar olmasını sağlayın. Destek cihazlarınız ve gerekli belgeler konusunda onları bilgilendirin.
- Erişilebilir bir çıkış olmadığına ve bulunduğunuz binadan tahliye olmanız gerektiğinde size en uygun tahliye şeklini alternatifleriyle belirleyip destek ağınızdaki kişiler ile tatbik edin.
- Özellikle çok katlı bir apartman, site ya da büyük bir işyerinde kalıyorsanız apartman ve site görevlileri ile yöneticilerine engel durumunuz, özel ihtiyaçlarınız, bina ve yaşam alanlarınız ile ilgili liste verin. Olası bir afet ve acil durumda görevlilerin size etkin müdahalesi için bu durum önem arz etmektedir.

◆ Farklı senaryolara göre **tatbikatlar** yapın.

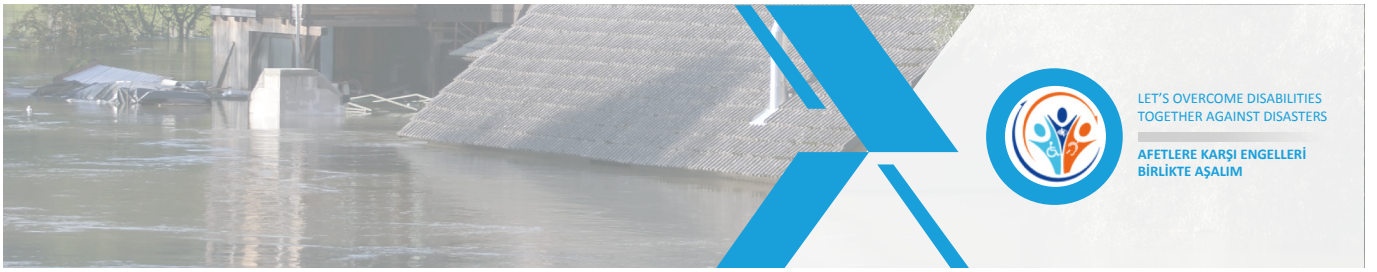
- Bu tatbikatlarda, destek ağınızdaki kişilerin sel sırasında yanınızda olup olmaması gibi durumları dikkate alın. Tatbikatlar hem sel anında yapılması gerekenleri, hem de selden sonra tahliyeyi kapsamalı ve sık bulunduğunuz yerlerin tümünde (ev, okul, işyeri) uygulanmalıdır.
- Tatbikat sırasında karşılaşılabilecek sorunlar ve zorluklar planınızı revize etmenizi ve uygun davranış şekilleri geliştirmenizi sağlayacaktır.
- Tahliye tatbikatlarına hazırlık için öncelikle bir çıkış planı yapılmalıdır. Bu plan yapılırken bireyin sel sırasında yalnız olması ve destek ağındaki kişilerle birlikte olması ihtimalleri düşünülerek hareket edilmelidir. Plan destek ağındaki kişilerle uygulanmalı ve sel sırasında içinde bulunulan mekânın özellikleri değerlendirilerek çıkış yolları alternatifleriyle birlikte belirlenmelidir.

Resim 3: Tahliye / Çıkış Planı

- ◆ Engel durumunuza göre kullanmış olduğunuz, lens, gözlük, yürüme bastonu, protez gibi destek ekipmanlarınızı size en yakın yerde ya da yatağınızın yanında bulundurun.
- ◆ Görme yetinize göre, tahliye yolunu aydınlatmak amacıyla oda ve koridorlara elektrik kesilmesi durumunda otomatik olarak devreye girecek güvenlik ışıkları yerleştirin.
- ◆ Çıkış ve tahliye kapılarının dışa açılır olmasını sağlayın.

◆ Afet ve Acil Durum Çantası Hazırlayın;

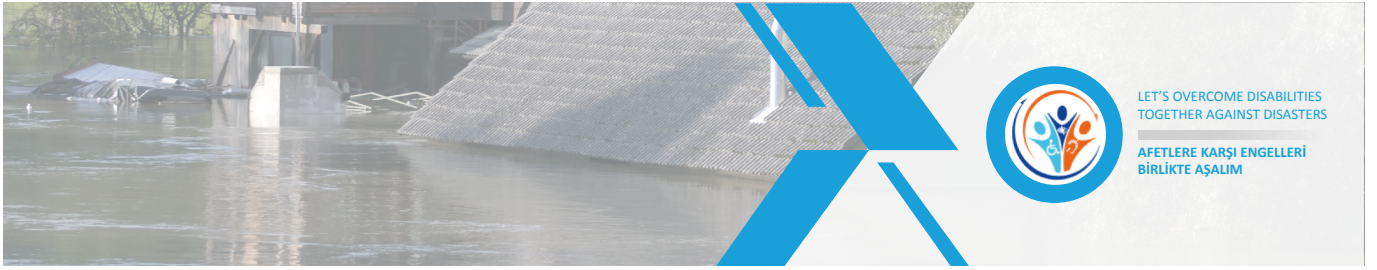
• Afet ve acil durumlar her an her yerde meydana gelebilir ve gerekli malzemeleri aramak veya almak için herhangi bir fırsat bulamayabilirsiniz. Engel durumunuza göre özel ihtiyaç ve temel yaşamsal destek malzemelerini içeren afet ve acil durum çantası hazırlayın ve çantanızı sizin için kolay erişilebilir yerlerde muhafaza edin.

• **Tavsiye edilen içerik:** Medikal ihtiyaçlar, su, kuru gıda, reçete örnekleri, hijyen malzemeleri, acil durum iletişim bilgileri, önemli evrakların kopyası ve destek ağınızdaki kişilerin iletişim bilgilerini içeren liste, battaniye, aile fertlerinin güncel fotoğrafları, büyüteç, pil, radyo, kıyafet, düdük, yıkıntıları temizlemek için eldiven, ilk yardım kiti, kimlik fotokopisi, toz maskesi ve gözlüğü, evinizin yedek anahtarı, çocuklar için mama, bez, biberon, emzik vb.

Resim 4: Acil Durum Çantası

- **Özel ihtiyaçlar:** Gözlük, katlanabilir baston, kullanılan protezler, konuşan saat, az görme yetisine sahip olanlar için güçlü ve geniş ışıklı el feneri, kullanıyorsanız lens ve solüsyon.

Bu malzemeler tavsiye edilen içeriktir. Özel ihtiyaçlarınıza göre çantanızı oluşturabilirsiniz.

- Afet ve acil durum çantası içerisindeki tüm malzemeleri periyodik aralıklarla kontrol edin, gerektiğinde yenileyin (su, gıda ve pillerin son kullanma tarihleri ile mevsime göre kıyafetlerin güncellenmesi).

- Önemli evrak fotokopileri ve su ile temas ettiğinde tahrip olacağını değerlendirdiğiniz eşyalarınızı su geçirmez koruyucu malzeme içerisinde muhafaza edin.

- Afet ve acil durum çantası hazırlanırken, herkes tarafından ve özellikle bireyin engel durumuna uygun olarak kolaylıkla taşınabilir şekilde ve ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir.

- Kullanılan cihaz ve gereçlerin çantaya konulamayacak büyüklükte olması halinde güvenli bir yerde muhafaza edilmesine ve her zaman çantayla yan yana durmasına dikkat edin.

- Afet ve Acil Durum Çantanızı, kolay ulaşabileceğiniz şekilde hazır bulundurun.

- Afet çantanızdaki malzemeleri renkli bant, kabartma baskılı veya braille alfabesi kullanarak işaretleyin.

◆ **Kişisel Değerlendirme Listesi Hazırlayın.**

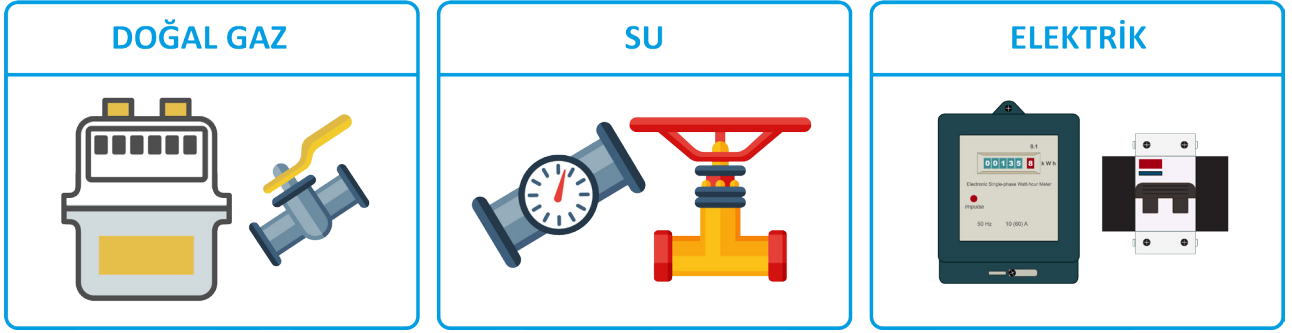
- Afet ve acil durumlar sonrası, görevlilerin engel durumunuza göre ihtiyaçlarınızı daha iyi anlaması ve etkin şekilde müdahale edebilmesi için günlük hayatta yapabildiğiniz ve yapamadığınız kişisel becerileri içeren kişisel değerlendirme listesi hazırlayın ve listenizi afet ve acil durum çantanızda muhafaza edin.

- ◆ Sel sonrası olası bir geçici barınma ihtiyacına karşılık engel durumunuza uygun, yakın çevrenizde ya da bölgenizin dışında bir otel veya sığınma merkezindeki mekânları belirleyin.

- ◆ Olası bir sıkışma ve mahsur kalma durumunda acil durum düdükları kullanın.

- ◆ Evinizde gaz, su ve elektrik kaynaklarının yerlerini öğrenin ve nasıl kapatılacağını bilin. Tesisatları erişilebilir hale getirin.

- Gaz ve su vanaları ile elektrik şalterlerini parlak renkli bant, geniş baskılı etiketler veya Braille metni ile belirleyin.
- Elektriği ancak, sel tehlikesi henüz doğmamışsa ve sigorta kutusu çevresindeki alan tamamen kuruysa kapatın.
- ◆ Yatmadan önce kullandığınız gözlük ya da görmeye yardımcı cihazlarınızı, başucunuza sabitlenmiş olan bir kap içine yerleştirin. Bu durum uykudan panikle uyanmış bir kişinin cihazlarına hızlı bir şekilde erişmesini kolaylaştıracaktır.
- ◆ Sel ve taşkınla mücadele eğitim programlarına katılın. İlk yardım eğitimi alın.
- ◆ Sel risklerine karşı binanızı, işyerinizi sigortalatın.
- ◆ Sel riski öngörülebilir ise zemin kat ile bodrum girişleri ve kapıların kum torbaları veya bariyerler ile korunmasını sağlayın.
  - Bodrum ya da zemin kattaki kanalizasyon kanallarını ve tuvalet bağlantılarını ahşap bir tıpa ile kapatın.
- ◆ **Rehber/asistan hayvanlar ve köpekler** gündelik hayatta olduğu kadar olası bir afet ve acil durumda da bir yol arkadaşıdır. Rehber/asistan hayvanlar meydana gelen tehlikelerden güvenli bir şekilde kurtulma ve görme engelli bireye tahliye anında kılavuzluk etme konusunda yardımcı olabilirler. Eğer bir rehber/asistan hayvana sahipseniz;

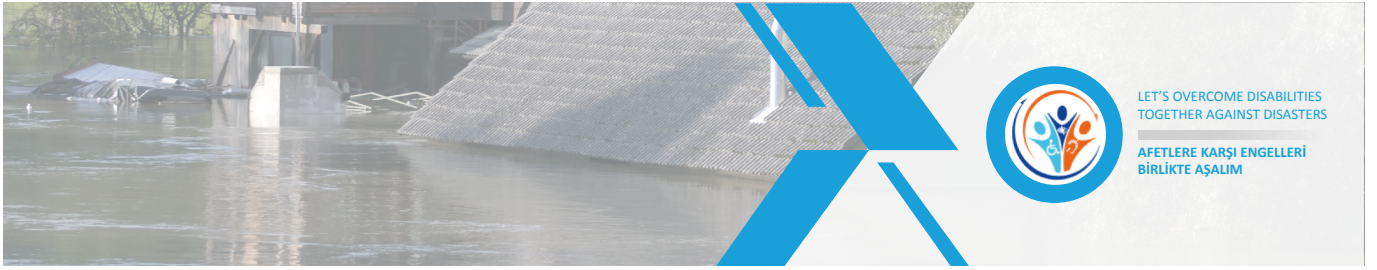
- Afet ve acil durum çantanızı hayvanınızın bakım ihtiyaçlarına göre belirleyin ve onlar için de hazırlık yapmayı unutmayın.
- Aşağıdaki liste, acil durumlarda rehber/asistan hayvanınızın veya evcil hayvanınızın ihtiyaçlarını karşılamak için elinizde bulunması gereken temel öğelerdir. Afet sonrası tahliye gerekebileceğinden, afet ve acil durum çantasının erişilebilir olduğundan ve taşınmasının kolay olduğundan emin olun.

Hayvanlar için acil durum çantası içeriği: Yetecek kadar şişelenmiş su, hayvan yemi, kaşık, tasma ve sevk kayışı, koşum takımı, battaniye ve oyuncak, plastik çanta, kağıt havlu, poşet, steril eldiven, karne fotokopisi (sahiplik bilgisi, kimlik bilgileri, veteriner kağıtları), manüel konserve açacağı, kullandığı ilaçlar, vitamin, gazete, ağızlık, maske (toz ve dumana karşı) mama, su kabı.

Resim 5: Hayvanlar için acil durum çantası içeriği

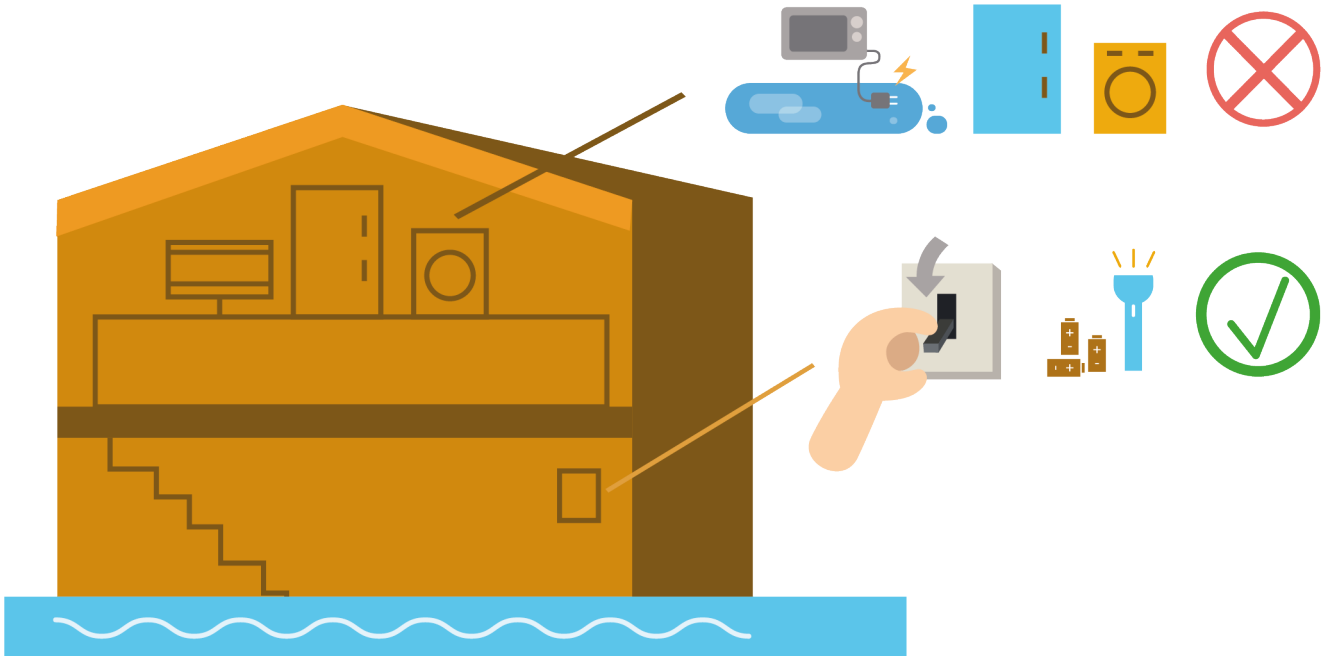
Bu malzemeler tavsiye edilen içeriktir. Hayvanınızın özel gereksinimlerine göre çantayı oluşturabilirsiniz.

- Çanta içerisindeki değişmesi gereken malzemeleri 6 ayda bir kontrol ederek yenilemeyi unutmayın.

- ◆ Sel sırasında veya sonrasında ev hayvanlarının ve rehber hayvanların kafası karışmış, korkmuş veya yaralanmış olabileceğini unutmayın. Hayvanlarınızı taşımak ve tahliye edebilmek için ulaşılabilir bir yerde kafes ya da taşıyıcı bulundurun. Onları arkada bırakmayın.

SEL SIRASINDA

- ◆ Herhangi bir sel riskine maruz kalırsanız;
  - Acil durum haberleri ve talimatları için yerel radyo ve TV kanallarını takip edin.
  - Herhangi bir gaz sızıntısı algılar veya duyarsanız, doğalgaz vananızı ya da dedantörünüzü kapatın. Çakmak ve kibrit kullanmayın. Elektrik anahtarlarını ve prizleri kullanmayın.
  - Yetkili makamlarca evlerin tahliye edilmesi gerektiği bildirilirse, elektrikli cihazları fişten çekin, elektrik devrelerini ve gaz tesisatını kapatın.
  - Gaz sızıntısı olma ihtimaline karşı elektrikli alet ve ışık kullanmayın, pilli fener kullanın.

- ◆ Yetkililerce dışarı çıkmamanız söylenirse binanızda üst katlara çıkın ve binanın ortasında, pencerelerden uzak şekilde durun. Gerekirse aile bireyleri, iş arkadaşları ya da komşularınız gibi destek kişilerinden yardım alın.

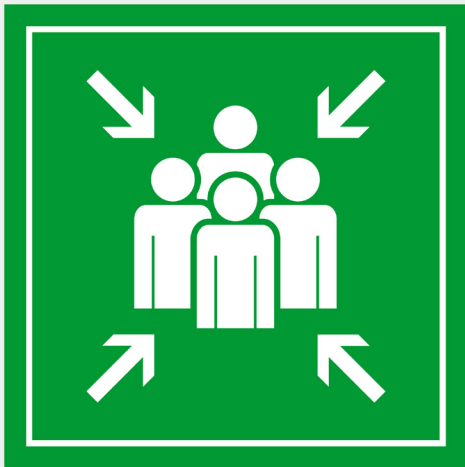
- ◆ İçinde bulunduğunuz araç sel sırasında durursa, aracı olduğu yerde bırakarak derhal terk edin ve bulunduğunuz yerden daha yüksek bir yere çıkın. Ölümlerin büyük çoğunluğunun araç içinde gerçekleştiğini unutmayın.
- ◆ Bodrum veya garaja giren sel suyuna girmeye çalışmayın.
- ◆ Akan suyun içinden geçmeyin. Suya girmeniz gerekiyorsa, suyun akış halinde olmadığından emin olun ve sopa, çubuk ya da bastonla ne kadar derin olduğunu kontrol edin.
- ◆ Ayak bileğiniz seviyesindeki su sizi, diz seviyesindeki su ise araçları sürükleyebilecek kuvvettir. Sel sularına girmeyin.
- ◆ Sel sırasında dışarıdaysanız, çevrenizdekilerden de yardım alarak çukur alanlardan uzak durun; yüksek yerlere çıkın.

- ◆ Kısa süreli yağışların yoğun ani sele, uzun süreli yağışların ise nehirlerin taşmasına neden olacağını unutmayın. Dere yatağı, nehir, hendek, vadi ve kanyon gibi yerler ani su baskınlarına maruz kalır; buralardan uzak durun.

SELDEN SONRA

- ◆ Durum değerlendirmesi yapın.
  - Soğukkanlı olmaya çalışın. Selden ne şekilde etkilendiğinizin, sağlık durumunuzun, çevrenizin durumunu değerlendirin.
- ◆ Destek ağınızdaki kişilere ulaşamazsanız, başkalarının yardımına başvurun.
  - Görme kaybınızın olduğunu karşı tarafa iletin.
- ◆ Binanız sel sularına maruz kalmışsa elektriği kesmeye teşebbüs etmeyin. Tahliye planınıza göre evinizi derhal terk edin ve yetkililerin uyarısına kadar evinize girmeyin.
- ◆ Önceden Afet Planınızda belirlenmiş olan acil durum toplanma/buluşma alanlarına gidin ve orada bekleyin.

- ◆ Sel sonrası zeminde oluşabilecek delik ve çukurlara, kırık cam ve enkaz gibi potansiyel tehlikelere karşı dikkatli olun. Hareket ederken bastonunuzla ya da bir çubukla su birikintilerini kontrol ederek ilerleyin.
- ◆ Sel sonrası oluşan çamurla kaplı zemin ve merdivenlerde hareket ediyorsanız dikkatli olun. Kaygan olabilir.
- ◆ Afet ve acil durum çantanızdaki radyo ve iletişim araçları ile yetkililerden gelen talimatları takip edin.
- ◆ Koku veya tadıyla içme suyunuzun kirlendiğinden şüpheleniyorsanız, içmeyin
  - Kaynağını bilmediğiniz suları kullanmayın. Ambalajlı su kullanmaya özen gösterin.
- ◆ Sel suları, zararlı haşere ve hayvanları sürükleyebileceğinden sel sonrası yaşam alanlarınızı iyice kontrol ettirin.
- ◆ Binalarınızdaki hasarı kontrol ettirin. Kontrol edilirken pilli fener ve su geçirmez ayakkabı kullanılmasına dikkat edin.
- ◆ Sel sularıyla temas etmiş eşyaları kullanmadan temizliğini sağlayın.
- ◆ Deniz, göl ve nehir kenarlarından uzak durun.
- ◆ Selden sonra toprak kayması ve heyelan meydana gelebilir; riskli yerlerden uzak durun.
- ◆ Doğalgaz borularından, elektrik direk ve hatlarından uzak durun.